

Чівуріна Л.Г.

*викладач з теорії та методики фізичного виховання,
Харківське державне вище училище фізичної культури № 1*

СУЧАСНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИМІРУ

На сучасному етапі розвитку закладу загальної середньої освіти значно підвищується рівень вимог до діяльності педагога. Це стосується рівня вчителів, їх науково-методичної підготовки, озброєності теорією прогресивних технологій здійснення освітнього процесу. Проблемою визначення вимог до уроку займалися вчені, починаючи з Я.А. Коменського. Найбільший внесок у вирішення цієї проблеми зробили: Б.А. Єсіпов, М.А. Данилов, М.Н. Скаткін, І.Я. Лернер, Ю.К. Бабанський, П.Г. Москаленко. Кожен з них обгрунтував свої підходи та критерії визначення провідних вимог до сучасного уроку, але не було враховано той факт, що вимоги слід розглянути з різних аспектів, а саме: педагогічних, психологічних та фізіологічних – і не ставити їх в єдиний ряд.

За своїм змістом, формами і методами освіта не є незмінним, закріпленим феноменом, адже вона увесь час реагує на нові цивілізаційні виклики, суспільні реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Однак оновлення навчально-виховної практики часто відставало від темпів цивілізаційного росту. Тривалий час ця проблема була не настільки гострою, як в індустріальну і постіндустріальну (інформаційну) епохи. Між системою освіти і новими умовами життя виник розрив, який американський учений Філіп Кумбс витлумачив як кризу освіти в світі. У багатьох країнах було прийнято державні програми реформування освіти. На сучасному етапі все очевидніше стає те, що традиційна школа, орієнтована на передавання знань, умінь і навичок, не встигає за темпами їх нарощування. Сучасна школа недостатньо розвиває здібності, необхідні її випускникам для того, щоб самостійно самовизначатися у світі, приймати обгрунтовані рішення щодо свого майбутнього, бути активними, фізично досконалими і мобільнішими на ринку праці.

Інноваційне навчання зорієнтовано на динамічні зміни в навколишньому світі. Освітня діяльність ґрунтується на розвитку

різноманітних форм мислення, творчих здібностей, налаштована на конструктивні дії в обновлюваних ситуаціях. Специфічними особливостями інноваційного навчання є його відкритість майбутньому, здатність до передбачення на основі постійної переоцінки цінностей, налаштованість на конструктивні дії в обновлюваних ситуаціях.

Предмет «Фізична культура» через специфіку функцій в структурі змісту загальної освіти значно відрізняється від інших навчальних дисциплін. Освітній процес з предметів, що представляють філологічні, суспільні, природні, математичні науки, відрізняється певною спільністю використання дидактичних принципів, методів, форм організації.

Фізична культура пов'язана з комплексною дією на морфофункціональну сферу, стан здоров'я і психіку здобувачів освіти. Зміст і засоби навчання, характер дидактичної взаємодії педагога і здобувачів освіти вельми специфічні.

Загальні закономірності навчання руховим діям, розвитку рухових здібностей, виховання якостей особи в процесі занять фізичними вправами розроблені і описані в теорії і методиці фізичного виховання.

Накопичений фактичний матеріал з проблеми теорії і методики уроку фізичної культури в закладі загальної середньої освіти. Зростають потреби суспільства і особи, що формується в результативності освітнього процесу з даної дисципліни. Керівникам закладів загальної середньої освіти і педагогам слід проаналізувати стан освітнього процесу через призму основних науково-педагогічних підходів. Урок – складне, обумовлене взаємодією учителя та здобувачів освіти в єдиному освітньому процесі педагогічне явище, яке має сприяти досягненню цілей всебічного розвитку особистості. Слід чітко усвідомлювати, що якість кожного уроку визначається тим дидактичним процесом, який здійснюється на уроці. Якщо він гарантує досягнення поставлених цілей навчання – значить, урок в дидактичному відношенні ефективний. У педагогічній літературі ці два поняття – наочна (приватна) дидактика і методика викладання – аналізуються з різних позицій. Одні учені їх не розділяють, вважаючи синонімами; інші відзначають порівняно велику практичну спрямованість методик; треті вважають, що наочні методики не відображають повноту самої науки, яку вони представляють. Ті, хто ідентифікують приватні дидактики з методиками викладання, виходять із спільності об'єкту дослідження обох наук – навчання. Це вірно, освітній процес пронизує зміст і дидактики, і методики. У одному

випадку акцент переноситься на науково-теоретичний, методологічний аспекти, в іншому – на науково-методичний, технологічний, процесуально-практичний. Методика обходить проблеми змісту науки або дисципліни, яку вона обслуговує.

Предмет теорії освіти (дидактики) з фізичної культури включає наступні питання:

- місце, значення, функції, мета фізичної культури в змісті загальної освіти;
- зміст предмету;
- дидактичні процеси, дидактичні системи предмету і концепції її оновлення на різних етапах розвитку суспільства;
- розробка педагогічних технологій.
- Предмет методики викладання фізичної культури – взаємодія викладання і навчання, орієнтована на досягнення цілей і завдань дисципліни:
  - програмування освітнього процесу;
  - організація безпосередньої взаємодії процесів викладання і учіння;
  - оцінка і аналіз результатів взаємодії вчителя і здобувачів освіти і розробка рекомендацій для чергових дидактичних циклів.

Урок фізичної культури відрізняється від уроків з інших дисциплін специфічністю функцій, мети, завдань даного предмету, пов'язаною з цим особливістю змісту, формами організації діяльності здобувачів освіти, методами навчання, виховання і розвитку, комплексним характером їх застосування. На уроках фізкультури реалізуються у взаємозв'язку і взаємозалежності освітньо-інструктивні, оздоровчо-рекреаційні і виховно-розвиваючі завдання. Освітній процес проходить диференційовано з урахуванням особливостей віку, статі, фізичного розвитку, стану здоров'я, рухової підготовленості учнів. Уроки можуть бути організовані на майданчиках, в спортивних залах, басейні, на місцевості при різних температурних режимах з використанням спеціального інвентарю і устаткування.

Таким чином, урок фізичної культури, будучи основною формою організації освітнього процесу з даної дисципліни, виступає як один з елементів дидактичної системи, представлений в структурі дидактичних процесів.

Зміст уроку фізичної культури – поняття старе, таке, що виникло, мабуть, разом з появою класно-урочної системи. У практиці роботи

закладів загальної середньої освіти досить часто говорять про зміст уроку. Разом з тим в роботах, присвячених теорії уроку, дане поняття не виділене як аспект, який заслуговує спеціальної уваги і аналізу. Питання, пов'язані з поняттям «Зміст уроку», не знайшли належного віддзеркалення в підручниках і навчальних посібниках з педагогіки. Проте в роботах учених з теорії і методики фізичного виховання зроблені спроби заповнити цей пропуск. Не дивлячись на те, що питання змісту уроку фізичної культури викладені в підручниках і навчальних посібниках, багато вчителів фізичної культури під даним поняттям мають на увазі лише фізичні вправи, виконання яких складає предмет діяльності учнів. Останнє виражається хоч би в тому, що частина поурочного плану, де написаний «Зміст», зазвичай присвячується опису фізичних вправ.

Основні елементи уроку: забезпечення первинної організації дітей, їх психічного настрою на заняття; активування уваги і підвищення емоційного стану; забезпечення загальної функціональної готовності організму до активної м'язової діяльності (виконання нескладних фізичних вправ); забезпечення спеціальної готовності до першого виду вправ основної частини уроку (виконання підвідних і підготовчих вправ); постановка мети уроку і забезпечення її сприйняття учнями; психофізіологічна – підготовка учнів до засвоєння змісту уроку і активна пізнавально-рекреаційно-рухова діяльність; навчання руховим діям; розвиток рухових якостей; виховання духовно-етичних і вольових якостей особи; контроль, оцінка і аналіз результатів; корекція рухових дій; зниження фізичного навантаження; підведення підсумків уроку; завдання додому; організоване завершення.

Гаджети, які можна використовувати на уроці

Фітнес-трекери – вони дозволяють відстежувати пройдену відстань і інші фізичні навантаження. Фітнес-трекери допоможуть ставити цілі з фізичних вправ і відстежувати їх виконання. Adidas, наприклад, розробив фітнес-трекер Zone спеціально для уроків фізкультури. Інформація про пульс дитини під час уроку фізкультури зберігаються в хмарі, а вчителі можуть використовувати ці дані, щоб коригувати план занять. Пульсомери – окремий пристрій, або частина фітнес-трекера або розумних годин. Пульсомери допомагають оцінити фізичну витривалість дитини. Смартфони – якщо діти проводять весь свій час зі смартфонами, чому б не використовувати їх на уроках. Смартфони можуть виконувати

функції фітнес-трекерів, спеціальні програми дозволяють планувати фізичну активність, а в YouTube можна вивчати тренування і вправи.

Гра – ігрові приставки та ігри з доповненою реальністю теж можна використовувати на уроках. Ігри Wii Sports імітують спортивні ігри перед екраном, при цьому дитина виконує фізичне навантаження. А такі додатки, як Pokemon Go можна використовувати, щоб змусити дітей більше рухатися.

Список використаних джерел:

1. Ажиппо О.Ю. Аналіз та оцінка рівня розвитку фізичної підготовленості школярів молодших класів / О.Ю. Ажиппо, Т.І. Дорофєєва, Т.С. Руцька // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 7. – с. 8–13.
2. Аксьонова О.П. Нова фізична культура: система методів навчання / О.П. Аксьонова // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 3. – С. 25–31.
3. Артюшенко А. Виховання вольових якостей у школярів у процесі занять фізичною культурою / А. Артюшенко // Фізичне виховання в школі. – 2002. – № 2. – С. 30–32.
4. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді : нав. посіб. / Т.Ю. Круцевич, М.І. Воробйов, Г.В. Безверхня. – К.: Олімп. л-ра, 2011. – 224 с.
5. Худолій О.М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посібник / О.М. Худолій. – Харків: «ОВС», 2007. – 406 с.
6. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. Ч.1 – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 272 с.
7. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. Ч. 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 248 с.
8. Волков Л.В. Методика виховання фізичних здібностей учнів / Л.В. Волков. – К.: Рад. шк., 1980. – 104 с.
9. Коваленко І.М. Мотивація молодших школярів до фізкультурно оздоровчої діяльності у групах продовженого дня / І.М. Коваленко // Теорія та методика фізичного виховання. – 2011. – № 2. – С. 17–18, 35–36.
10. Козленко М.П. Теорія і методика фізичного виховання у початкових класах / М.П. Козленко, Е.С. Вільчковський, С.Ф. Цвек. – К.: Вища школа, 2004. – 230 с.
11. Лаврикова О. Відбір фізичних навантажень для зміцнення здоров'я та підвищення рівня фізичної підготовленості школярів / О. Лаврикова // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 2. – С. 50–51.